

**O`ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O`RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI
SIRDARYO VILOYATI O`RTA MAXSUS KASB – HUNAR
TA'LIMI BOSHQARMASI
YANGIYER PEDAGOGIKA KOLLEJI**

“Maktabgacha ta'lim” yo'nalishi 104-guruh

Referat

Mavzu: EXCELDA DIAGRAMMALAR BILAN ISHLASH

Bajardi: Ernazarova Gulchexra

Tekshirdi: Zulfonov Javlon

Yangiyer 2015

MAVZU: EXCELDA DIAGRAMMALAR BILAN ISHLASH

Reja

1. Diagramma tishunchasi
2. «Master diagramm» (Diagrammalar ustasi) bilan ishlash

EXCEL dagi grafik va diagrammalar unda bajarilgan hisob-kitob ishlarini natijalarini tushunarli, chiroyli va foydalanuvchi uchun qulay ko'rinishda tasvirlash imkonini beradi. Ba'zan, masalalarni echimini grafik yoki diagramma ko'rinishda berilishi parametrlarni analiz qilish, ularni taqqoslash jarayonlarini osonlashtiradi. Shu sababli, e'tiboringizni grafik va diagrammalarni yasashga qaratmoqchiman.

Odatda grafik yoki diagrammalar yasash uchun ma'lumotlar tayyorlanadi. Ma'lumotlar esa tajriba yo'li bilan yoki biror formulalarni xisoblash natijasida tayyorlanishi mumkin.

Tajriba yo'li bilan olingan ma'lumotlar asosida diagramma qurishni o'rganamiz. Buning uchun misol ko'rib chiqaylik.

MISOL. jadvalda berilgan ma'lumotlar asosida diagramma qurilsin.

Misoldagi jadval Andijon shaxridagi «Aziz Komp Servis» firmasida 2000 yil fevral oyining birinchi o'n kunligida disketalar sotish jarayonini kuzatish natijasida hosil qilingan deylik.

Bu jadvalni bir analiz qilib ko'raylik. Diagramma qurish uchun, avvalo, bu jadvalning birinchi va ikkinchi ustuni etarli. Uchinchi ustun esa yordamchi ustun bulib, fevral oyining birinchi o'n kunligidagi har bir sana haftaning qaysi kunlariga to'g'ri kelishini ko'rsatib turadi.

"Aziz Komp Servis" firmasida disketalarni
sotilishi to'g'risida ma'lumot (2000 yil fevral
oyining birinchi o'n kunligi uchun)

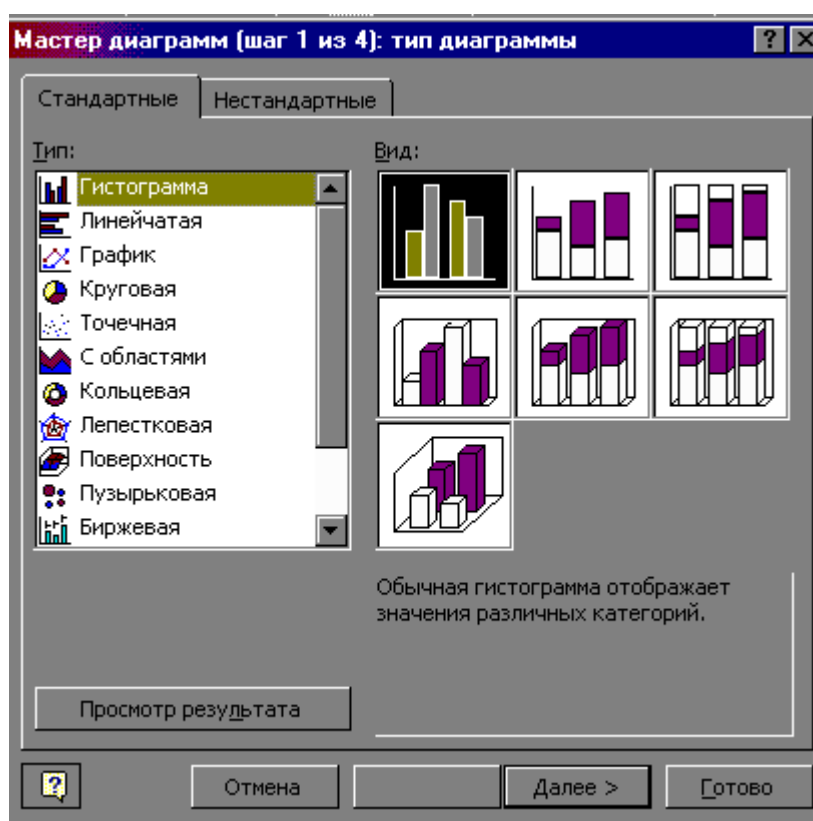
Sana	Sotilgan diketa	Izoh:(xaftaning kuni)
1	37	Seshanba
2	30	Chorshanba
3	45	Payshanba
4	35	Juma
5	47	Shanba
6	54	Yakshanba
7	25	Dushanba
8	30	Seshanba
9	32	Chorshanba
10	40	Payshanba

Бундан ташқари, eng ko`p disketa 6-fevral kuni sotilibdi, hamda har payshanba va yakshanba kunlari boshqa kunlarga qaraganda yanada ko`proq disketalar sotilgan.

Энди эса жадвални EXCELда тайёрлаб олайлик.

Microsoft Excel - диаграмма1							
Файл Правка Вид Вставка Формат Сервис Данные Окно ?							
Arial Cyr 10 Ж К Ч 100% A5 = сана							
	A	B	C	D	E	F	G
1	"Азиз Комп Сервис" фирмасида дискеталарни						
2	сотилиши тугрисида маълумот (2000 йил февраль						
3	ойининг биринчи ун кунлиги учун)						
4							
5	сана	сотилган дискета	Изох(хафтанинг кун)				
6	1	37	сешанба				
7	2	30	чоршанба				
8	3	45	пайшанба				
9	4	35	жума				
10	5	47	шанба				
11	6	54	якшанба				
12	7	25	душанба				
13	8	30	сешанба				
14	9	32	чоршанба				
15	10	40	пайшанба				
16							

Endi esa, jadvaldan diagramma qurish uchun kerak bo`ladigan ustunlari ajratib olamiz. Ahamiyat bering, ustunning nomlari yozilgan yacheykalar ham albatta qo`shib ajratilishi kerak (yuqoridagi rasmdagi A5 va V5 yacheykalar, ularda «sana» va «sotilgan disketa» so`zlari yozilgan). So`ngra, instrumentlar panelidan «diagramma qurish ustasi»ni chaqirish elementini sichqon yordamida tanlang va sichqon tugmasini bosing.

Чап tomonda paydo bo'lgan diagramma tiplarini siz o'zingiz har xilini tanlab ko'ring, chunki ushbu kitobda biz ularning hammasini ko'rib chiqa olmaymiz (Gistogramma, lineychataya, grafik kabi xar bir tipni o'zingiz ko'rib chiqing).

Shundan so'ng, Siz o'zingiz xohlagan diagrammani tanlang, so'ngra Dalee> tugmachasini bosing. Ahamiyat bersangiz diagramma noto'g'ri, chunki, bizda X o'qi bo'yicha kunlar, Y o'qi bo'yicha sotilgan disketalar soni joylashishi kerak edi.

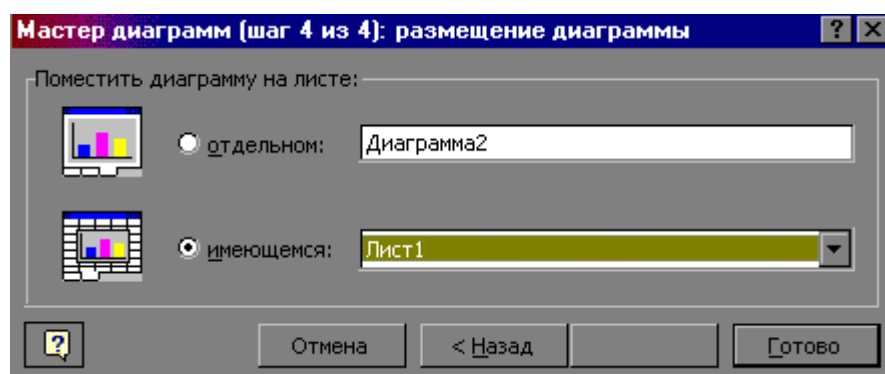
Shuning uchun ham biz menyuning "Ryad" punktiga kiramiz va "sana" punktini olib tashlaymiz.

Buning uchun "Udalit" tugmachasini bosamiz.

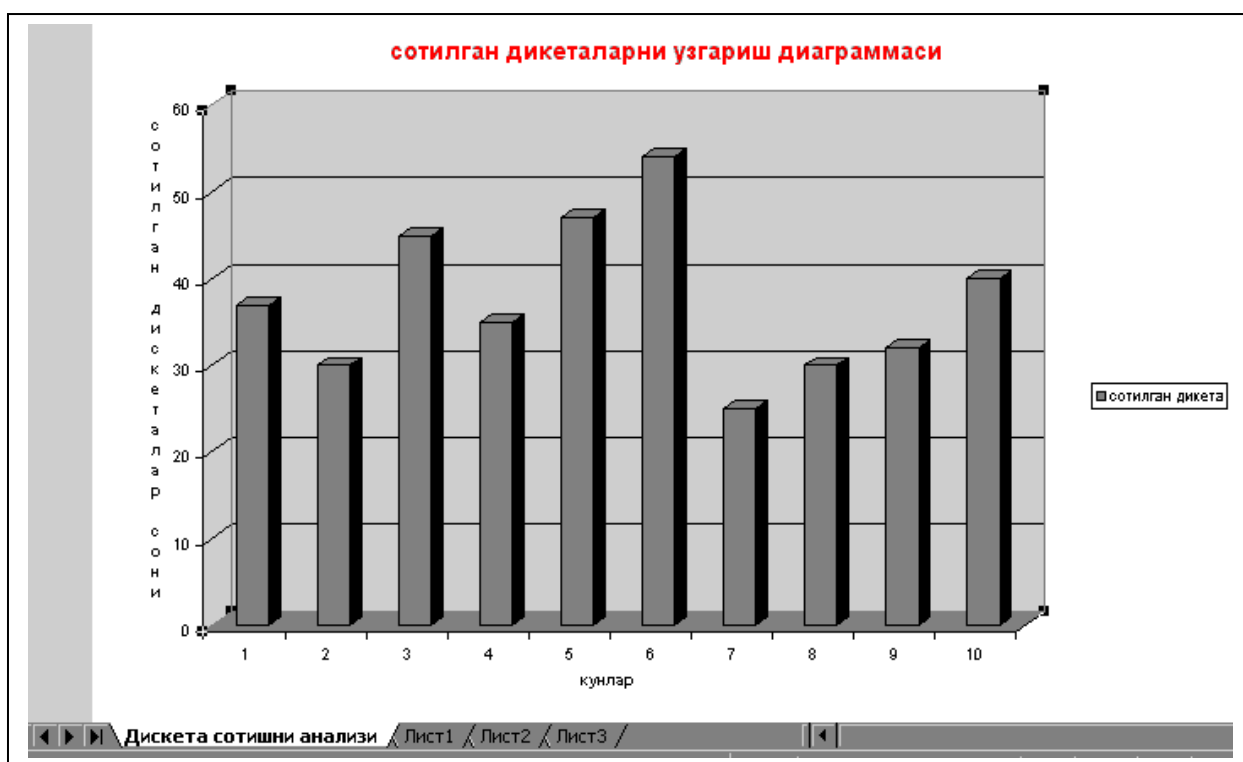
Endi yana «Далее>» tugmachasini bosib, 23-rasmni hosil qilamiz.

Endi esa, tayyorlangan diagrammani jadval joylashgan varaqqa joylashtirasizmi yoki boshqa alohida varaqqami? Shu savolga javob bering va

Gotovo tugmachasini bosing. Ushbu diagrammadan ham xuddi jadvalni analiz qilib chiqarilgan xulosalarni chiqarish mumkin: 6 fevral kuni, ya'ni yakshanba kuni eng ko'p disketa sotilgan, har payshanba va yakshanba kunlari boshqa kunlarga nisbatan ko'proq disketa sotilgan.

Bu esa diagrammani to'g'ri yasalganligini bildiradi.

MISOL. YqX2 funktsiyaning qiymatlar jadvali to'ldirilsin va to'ldirilgan jadval asosida grafik qurilsin. Bu erda argument X q-2 dan 2 gacha qiymat qabul qiladi va o'zgarish qadami 0,1 ga tengdir. Ma'lumotlarni kiritishda va hisoblashlarni bajarishda EXCEL ning imkoniyatlaridan foydalaning.

Ushbu misolni echish uchun avvalo jadvalni to'ldirib olamiz. Endi grafik qurish uchun kerak bo'lgan X va Y o'zgaruvchilarning qiymatlari berilgan birinchi va ikkinchi ustunni ajratib olamiz va grafik quramiz.

Endi grafik qurishni qadamma-qadam ko'rsatib o'tirmaymiz, chunki grafik qurish jarayoni ham diagramma qurish jarayoni bilan bir xildir.

Xulosa qilib aytganda, diagramma va grafik tajriba yo'li bilan olingan jadval asosida qurilsa, jadvalni EXCEL yordamida to'liq kiritib olishimiz kerak va bu erda hisoblashlar olib borilmaydi.

Agar diagramma yoki grafik biror analitik formula yordamida hisoblanadigan qiymatlar asosida qurilsa, u holda, avvalo, EXCEL yordamida xisoblashlarni bajarib olamiz va faqat shundan so'ng grafik yoki diagramma qurishga o'tamiz. Albatta, hisoblashlarni bajarishda EXCEL dan maksimal foydalaning, aks holda, Sizni EXCEL elektron jadvalini o'rganganingizga shubha bilan qarashga to'g'ri keladi.

Grafik va diagrammalar qurishni o'rganish jarayonida ushbu kitobda berilgan misollarni barchasini kompyuterda bajarib, olgan natijalaringizni kitobdagi natijalar bilan solishtirib ko'rishingizni maslahat beraman.

Endi esa oddiy iqtisodiy modelni ko'rib chiqamiz.

MISOL. Siz bankdagi shaxsiy xisob-raqamingizda 10 yildan keyin 100 ming so'm pul yig'ilishini xohlaysiz. Siz pul qo'ygan bankingizni yillik foizi 20% ni tashkil

qiladi va Siz yiliga bankka qo'yilgan puldan 6000 so'mdan olib turishingiz kerak deylik. Ushbu shartlarni bajarilishi uchun bugungi kunda Siz bankka necha so'm pul qo'yishingiz kerakligini aniqlang.

Masalani echish uchun:

A1 yacheykaga - 5000 sonini kiriting. Bu son bugungi kunda kuyilishi kerak bulgan pul miqdorini ko'rsatadi (albatta buncha pul miqdori umuman kam), manfiy ishora ushbu pulni siz bankka topshirayapsiz, olayotganingiz yo'q. Xuddi shu miqdorni o'zgartirish yo'li bilan masalani echimini qidiramiz.

A2 yacheykaga yillik stavka foizini kiriting, ya'ni 20 % ni. Ushbu miqdor 10 yil davomida o'zgarmaydi.

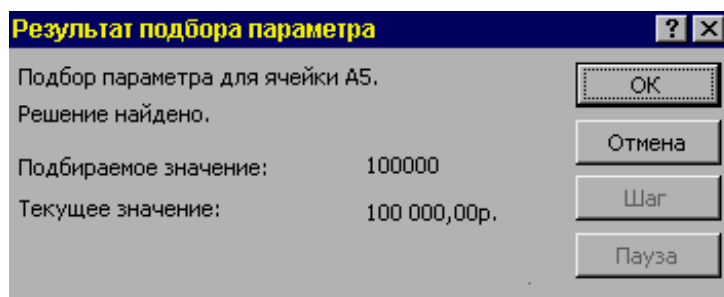
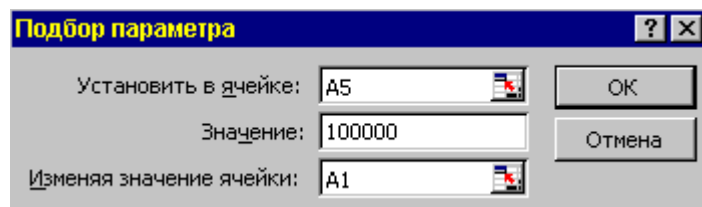
A3 yacheykaga 6000 soni kiritilsin. Bu yaeykada har yili Siz bankdan olib turadigan pul miqdorini saqlaymiz.

A4 yacheykaga 10 sonini kiriting. Bu son o'sha Siz necha yildan (masala shartiga ko'ra 10 yildan keyin) keyin 100 ming so'm pul olishingiz kerakligini ko'rsatadi.

A5 yacheykaga qBZ(A2;A4;A3;A1;0) formulani kiriting. (Agar Siz ishlayotgan EXCEL ingliz tilidagi versiya bo'lsa, u holda, qFV(A2;A4;A3;A1;0) formulani kiriting). Bu formula «moliyaviy» formula bo'lib, u bankka qo'yilgan pulning ma'lum yillardan keyin, berilgan foiz stavkasida, yillik ma'lum to'lov va bankka qo'yilgan pul miqdoriga ko'ra kelajakda bankda paydo bo'ladigan pul miqdorini hisoblash imkonini beradi.

A5 yacheykani aktivlashtiring va Servis q> Podbor parametra komandasini tanlang. Bunda Podbor parametra dialogi hosil bo'ladi.

Znachenie maydoniga 100000, Izmenya znachenie yacheyki maydoniga esa A1 ni kiriting. A1 yacheykaning qiymatini o'zgartirib, EXCEL A5 yacheykaning qiymatini yuz mingga tenglashga harakat qiladi.

Siz endi OK tugmachasini bosing. Ekranda **Результат подбора** параметра dialogi paydo bo'ladi.

Книга1				
	A	B	C	D
1	-41305,3908			
2	20%			
3	6000			
4	10			
5	100 000,00р.			
6				
7				

Shunday qilib, masalaning echimi topildi. U 41305,39 (qirq bir ming uch yuz besh so'm 39 tiyin) ga teng ekan (31-rasm). Ya'ni bankda 10 yildan keyin 100 ming so'm pul yig'ilishi uchun Siz bugun bankka 41305 sum 39 tiyin pul topshirishingiz kerak ekan.

Eslab qoling !

**Analiz. Uzatish. Qadam. Aktiv yacheyka. Formula.
Ustun. Qator.**

Bilimingizni tekshirib oling!

**MICROSOFT EXCEL elektron jadvalida ma'lumotlarni
kiritish jarayoni qanday amalga oshiriladi?**

Ustunlarini qanday analiz qilinadi?

O'quv materiali ta'minoti:

1. Mixael Ortlepp. Uskorenno'y kurs Excel 7 dlya Windows 95. - Moskva, «Tekst», 1998, 132-133 betlar.
2. Yu.Sharfin. Osnovo' kompyuternoy texnologii. - Bishkek, «Turkiston», 2000, 423-426 betlar.